

Classic style of British literature

Sabokhat ALLAMURODOVA¹

Samarkand State University named after Sharof Rashidov

ARTICLE INFO

Article history:

Received April 2024
Received in revised form
15 May 2024
Accepted 25 May 2024
Available online
15 June 2024

Keywords:

English literature,
British writers,
great writers,
romantic style,
creative writing,
adventure style.

ABSTRACT

This article presents an analysis of the influence of English literature on the world cultural scene, especially highlighting the contributions of British writers to the development of various literary genres. The focus is on classic works and their global recognition, as well as the unique feature of British literature that is expressed in the integration of the various cultural elements of the people living in Great Britain. Through the example of William Shakespeare, the most famous playwright, the influence of his work on European drama and literary traditions is explored. The study also draws attention to the multicultural aspect of British literature, where one author can embody and convey the influence of many cultures in his work, thereby contributing to a rich and varied literary heritage.

2181-1415/© 2024 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol5-iss5/S-pp73-77>

This is an open-access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Buyuk Britaniya adabiyotining klassik uslubi

ANNOTATSIYA

Kalit so'zlar:

ingliz adabiyoti,
Buyuk Britaniya
yozuvchilari,
buyuk yozuvchilar,
romantik uslub,
yozuvchilar ijodi,
sarguzasht uslubi.

Ushbu maqolada ingliz adabiyotining jahon madaniy sahnasiga ta'siri tahlili, ayniqsa, ingliz yozuvchilarining turli adabiy janrlar rivojiga qo'shgan hissasi yoritilgan. Asosiy e'tibor klassik asarlar va ularning jahon miqyosida e'tirof etilishi, shuningdek, Buyuk Britaniyada yashovchi xalqlarning turli madaniy unsurlarining integratsiyalashuvida ifodalangan ingliz adabiyotining o'ziga xos xususiyatiga qaratilgan. Eng mashhur dramaturg Uilyam Shekspir misolida uning ijodining Yevropa dramaturgiyasi va adabiy an'analarga ta'siri o'rganiladi. Tadqiqot, shuningdek, Britaniya adabiyotining ko'p madaniyatli jihatiga e'tibor qaratadi, bunda bitta muallif o'z ijodida ko'plab madaniyatlarning ta'sirini o'zida mujassamlashtirib, yetkazishi, shu orqali boy va rang-barang adabiy merosga hissa qo'shishi mumkin.

¹ PhD student, Samarkand State University named after Sharof Rashidov. Samarkand, Uzbekistan.
E-mail: allamurodovasabahot88@gmail.com

Классический стиль литературы Великобритании

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

английская литература,
британские писатели,
великие писатели,
романтический стиль,
писательское творчество,
приключенческий стиль.

Эта статья представляет анализ влияния английской литературы на мировую культурную арену, особенно подчеркивая вклад британских писателей в развитие различных литературных жанров. Основное внимание уделяется классическим произведениям и их глобальному признанию, а также уникальной особенности британской литературы, выражающейся в интеграции различных культурных элементов народов, обитающих в Великобритании. Через пример Уильяма Шекспира, наиболее известного драматурга, исследуется влияние его творчества на европейскую драматургию и литературные традиции. Исследование также обращает внимание на многокультурный аспект британской литературы, где один автор может воплощать и передавать в своих работах влияние множества культур, способствуя тем самым богатому и разнообразному литературному наследию.

Klassik ingliz adabiyoti haqiqatan ham hayratga loyiqdir. U ajoyib ustalarning butun galaktikasining asarlariga asoslangan. Dunyoning hech bir davlati Britaniya kabi ko'plab so'z ustalarini dunyoga keltirmagan. Ko'plab ingliz klassiklari ro'yxatini uzoq davom ettirish mumkin: Uilyam Shekspir, Tomas Xardi, Sharlotta Bronte, Jeyn Osten, Charlz Dikkens, Uilyam Tekerey, Dafna Dyu Morye, Jorj Oruell, Jon Tolkin.

Birinchidan, ingliz adabiyotiga nima tegishli ekanligini aniqlashimiz shart. Ingliz adabiyoti nafaqat Angliya, balki Buyuk Britaniyaning barcha qismlari, jumladan: Uels, Shotlandiya va Shimoliy Irlandiya yozuvchilarining adabiyotidir. Ma'lumki, ingliz tilida dunyodagi boshqa tillarga qaraganda ko'proq so'zlar mavjud. Natijada, ma'no jihatidan nozik farqli so'zlar ko'p. Ingliz yozuvchilari bu xilma-xil so'zlarni ustalik bilan qo'llashgan, ba'zilari esa hatto yangi so'z yaratish mas'uliyatini ham o'z zimmalariga olganlar, ana shunday yozuvchilardan biri yorqin V. Shekspir edi. Ingliz adabiyoti ko'p asrlik tarix, ajoyib mualliflar, milliy xarakterning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi unutilmas asarlardir. [1] Biz bu buyuk yozuvchilarning kitoblari bilan ulg'ayamiz, ularning yordami bilan o'rganamiz va rivojlanamiz. Ingliz adiblarining ahamiyatini, jahon adabiyotiga qo'shgan hissasini aytmasdan ilojimiz yo'q. Shekspir, Dikkens, Uayld va boshqalarning asarlarisiz dunyoni tasavvur qilish qiyin. Ingliz eposi, she'riyati va dramaturgiyasi o'rta asrlardan boshlab xalq she'riyati negizida rivojlandi. Uning eng keng tarqalgan janri tarixiy, epik yoki lirik mazmundagi ballada bo'lib, leyta yoki boshqa cholg'u asboblari jo'rligida ijro etiladi. [2] Bugungi kunda erkin ovchi, kambag'allar himoyachisi va Robin Gud va uning "yashil aka-ukalari" adolatsizligiga qarshi kurashuvchining sarguzashtlari haqidagi balladalar sikli butun dunyoga ma'lum. Ushbu balladalar siklining paydo bo'lishi XIII asrga to'g'ri keladi. Lirik-epik mazmundagi ingliz va shotland balladlari o'ziga xosdir. Ayniqsa, XIV asrdagi ingliz hayotini aks ettiruvchi "Kenterberi ertaklari" bilan mashhur bo'lgan J. Choser ingliz adabiyotining asoschisi hisoblanadi. XVI asrda Angliya iqtisodiy va ijtimoiy hayotning barcha sohalarida to'liq inqilobni boshdan kechirdi, bu uni feodal mamlakatdan klassik mamlakatga aylantirdi. Bu davrda Angliyada fikr va ijodning

barcha sohalarida favqulodda gullash yuz berdi. Ushbu Uyg'onish davrining o'ziga xos xususiyati gumanizmning rivojlanishi – haqiqiy dunyoni, bu dunyoda yashayotgan insonni san'atda tasvirlash edi. Angliyada gumanizmning birinchi vakili utopik sotsializm asoschisi Tomas Mordir. Morning kitobi Gitlovey bilan suhbatlardan iborat bo'lib, Mor o'zining ko'plab fikrlari va ehtiyotkorligini suhbatdoshining so'zida bayon qiladi. Zamonaviy ijtimoiy tuzumni keskin tanqid qilish orqali. "Utopiya" jahon adabiyotida muallif fikrining jasorati va o'z oldiga qo'ygan vazifani hal etishning ravshanligi – jamiyatni umumbashariy tenglik asosida qanday tashkil etish mumkinligini aniq misol orqali ko'rsatishi tufayli alohida o'rin tutadi.[3]

Buyuk dramaturg va shoir V. Shekspir ijodi usha davr ingliz adabiyoti rivojidadagi alohida muhim bosqich bo'ldi, u hozirgacha ma'naviy olam va inson tuyg'ularining murakkabligini tasvirlashning beqiyos ustasi bo'lib qolmoqda. XVI asrdayoq Uilyam Shekspir dunyoning eng yaxshi dramaturgi obro'siga sazovor bo'ldi. Qizig'i shundaki, hozirgi kunga qadar Shekspirning pyesalari boshqa mualliflarning asarlariga qaraganda tez-tez teatrlarda qo'yilmoqda. Uning "Gamlet", "Otello", "Qirol Lir", "Makbet" tragediyalari umuminsoniy qadriyatlaridir. Shekspir ijodiga xos xususiyat uning realizmidir. Shu bilan birga, Shekspir nafaqat voqelikni haqqoniy tasvirlaydi, balki unga chuqur kirib borish, undagi eng muhim narsani payqash va ochishni ham biladi. Shekspir Yevropa adabiyotiga katta ta'sir ko'rsatdi. Uning merosi bilan tanishish turli yo'llar bilan milliy dramaturgiya yaratishga intilgan dramaturglar (Lessing, Gyote, Shiller, Gyugo) ijodiga katta ta'sir ko'rsatdi. Geyne Shekspirni ishtiyoq bilan yaxshi ko'rardi va boshqa narsalar qatorida "Shekspirning ayollari va qizlari" nomli ajoyib kitobini yozdi [4]. Pushkin Shekspir haqida bir qator ajoyib so'zlarni aytdi, u dramatik haqidagi bayonotlarida bir necha bor uning asarlariga murojaat qilgan. Belinskiyning bir qator maqolalari va eslatmalari Shekspir ijodiga bag'ishlangan.

Jeyn Osten bizni boy ichki dunyosi, mag'rurligi va o'z baxtiga istehzoli qarashga ega bo'lgan kambag'al zodagonning qizi bilan tanishtirgan "G'urur va andisha" klassik ishqiy romani tufayli mashhur bo'ldi. Qizning aristokrat Darsiga bo'lgan muhabbati uni baxtga yetakladi. Bu paradoksal, ammo juda oddiy syujeti va baxtli yakuni bilan bu kitob Britaniyada eng sevimli kitoblardan biridir. An'anaviy ravishda mashhurlik bo'yicha ko'plab jiddiy romanchilarning asarlaridan ustun turadi. Hech bo'lmaganda, shuning uchun uni o'qishga arziydi. XVIII asr oxiri – XIX asr boshlarida. Buyuk Britaniyada, boshqa Yevropa mamlakatlarida bo'lgani kabi, romantik uslub rivojlangan. Romantik yozuvchilar fantaziya, o'tmish tarixiy davrlar, kuchli ehtiroslar va xalq ijodiyotiga jalb qilingan edi. Bu davrning eng tipik romantik asari Shotlandiya shoiri J. Makferson tomonidan kelt xalq ertaklarining erkin, urfga oid qilingan tarjimai bo'lgan "Ossian she'rlari" edi. Yana bir dunyoga mashhur shotland yozuvchisi Valter Skott tarixiy roman janrining yaratuvchisiga aylandi. [5] Shotlandiya xalq shoiri Robert Bernsning she'riyati ham jahon miqyosida shuhrat qozondi. XIX asrning 30–50-yillarida ingliz adabiyotining rivojlanishiga ishchilar sinfining birinchi ommaviy siyosiy harakati chartizm ta'sir ko'rsatdi. Bu davrdagi demokratik harakat tanqidiy realizmning rivojlanishiga yo'l tayyorladi. Uning asosiy vakillari Charlz Dikens, o'sha davr burjua jamiyati hayotining o'ziga xos suratlarini yaratgan U. Tekerey va b. Tanqidiy realizm keyingi yozuvchilar asarlarida ham rivojlanadi, masalan, Angliya qishloqlari hayoti haqida yozgan T. Hardi. Charlz Dikens ulkan iste'dodi imkonsiz bo'lib tuyulgan ishni amalga oshirdi: u yoshligida o'zining "Pikvik klubining vafotidan keyingi qog'ozlari" nomli birinchi romani tufayli mashhur bo'ldi, undan keyin "Oliver Twist", "Devid Kopperfeld" va boshqa romanlari ham

bor. Yozuvchi misli ko'rilmagan shon-sharafga ega bo'lib, uni Shekspir bilan tenglashtirdi. Uilyam Tekerey roman yozish uslubida innovator hisoblanadi. Undan oldingi klassiklarning hech biri yorqin, teksturali salbiy personajlarni o'z asarining markaziy obrazlariga aylantirmagan. Bundan tashqari, hayotda bo'lgani kabi, ko'pincha ularning xarakteriga individual ijobiy narsa xos edi. Uning "Bekorchilar yarmarkasi" nomli ajoyib asari nozik hazil bilan aralashgan o'ziga xos intellektual pessimizm ruhida yozilgan. Ingliz adabiyotida sarguzasht janri ham keng tarqaldi. R. Stivenсонning sarguzasht romanlari ("Xazinalar oroli"), R. Xaggartning psevdotarixiy romanlari ("Qirol Sulaymon konlari"), detektiv janri yaratuvchisi A. Konan Doylning roman va hikoyalari keng tarqaldi. Professor Jon Tolkiening "Uzuklar hukmdori" asarini sevmalik mumkinmi? Asar o'z o'quvchilariga chuqur gumanistik va nasroniy qadriyatlarni olib keladi. Frodo uzukni 25 martda, yuksalish kunida yo'q qilishi tasodif emas. Ijodiy va malakali yozuvchi aql-idrok ko'rsatdi: u butun umri davomida siyosat va partiyalarga befarq edi, "yaxshi tarixiy Angliyani" ehtiros bilan sevdi va klassik ingliz burjuaziyasi edi.

Robert Gelbrejt – britaniyalik yozuvchi, ssenariyavis va kino prodyuseri, Garri Potter romanlar seriyasining muallifi sifatida tanilgan. Potter kitoblari bir nechta mukofotlarga sazovor bo'lgan va 400 million nusxadan ortiq sotilgan. Ular tarixdagi eng ko'p sotilgan kitoblar seriyasiga aylandi va filmlar seriyasi uchun asos bo'lib, tarixdagi ikkinchi eng yuqori daromad keltiruvchi film seriyasiga aylandi. Roulingning o'zi film ssenariylarini ma'qulladi va so'nggi ikki qismning prodyuserlaridan biriga aylandi [11].

Britaniya adabiyotining yana bir o'ziga xos xususiyati Charlz Dikkens va Jeyn Ostenning nozik kinoyasidan tortib Uilyam Makepis Tekerey va Julian Barnsning kaustik satirasigacha bo'lgan mashhur ingliz hazilidir. Ingliz yozuvchilari hazildan foydalanib, o'z vatandoshlarining illatlarini masxara qilishdi, bu ular orasida har doim ham tushunishni keltirib chiqarmaydi. Shunday qilib, Aleksandr Poup o'zining "Dunsiad" asari uchun bir necha bor o'lim bilan tahdid qilingan va Uilyam Tekerey ko'pincha uning masxara qurbonlaridan g'azablangan xatlarni olgan. To'g'ri, vaqt o'tishi bilan inglizlar o'zlariga istehzo bilan munosabatda bo'lishni o'rgandilar. Jumladan, Julian Barnsning "Angliya, Angliya" romani, unda muallif britan kimligini kinoya qilgan, Buyuk Britaniyaning eng nufuzli adabiy mukofoti – Buker mukofotiga nomzod bo'lgan.

Tumanli Albion tashqarisidagi ingliz yozuvchilari ko'plab mukofotlarga sazovor bo'lishdi. Buyuk Britaniya Nobel mukofotiga sazovor bo'lgan yozuvchilar soni bo'yicha uchinchi o'rinda turadi: ularning soni 12 ta. Faqat Fransiya va AQShda ko'proq. Shunisi e'tiborga loyiqlik, bu 12 muallifning hammasi ham ingliz madaniyatiga tegishli emas edi. Jorj Bernard Shou irland, Tomas Stearns Eliot amerikalik, Vidiadhar Naypol hindistonlik, Elias Kanetti yahudiy, Kazzuo Ishiguro yapon, Doris Lessing esa butun bolaligini Eron va Zimbabveda o'tkazgan. Yana uchta Nobel mukofoti sovrindori – Uilyam Batler Yeyts, Samuel Bekkett va Sheymas Hini Irlandiya fuqarolari edi. Shu bilan birga, Yeats va Hini ingliz tilida, Bekket esa ingliz va fransuz tillarida yozgan. Bu xilma-xillik asosan -mamlakatning imperatorlik o'tmishidan kelib chiqqan. Buyuk Britaniya dunyoning turli burchaklarida ko'plab mustamlakalarga ega bo'lgan va u doimo jahon siyosiy sahnasida juda faol bo'lgan. Bu yana bir bor ingliz adabiyotining asosiy xususiyati – ko'plab xalqlar madaniyatining yagona an'anaga aralashishini ko'rsatadi. [12]

Umuman olganda, ingliz adabiyoti dunyo va inson muammolarini aks ettiruvchi keng ko'lamlil janr va uslublarni ifodalaydi. U adabiyot qanday qilib istisnosiz barcha kitobxonlar uchun dolzarb, foydali va qiziqarli bo'lishi mumkinligini ko'rsatadi va madaniyatning muhim elementi bo'lib qolishda davom etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Murashkowski S.R. Zamonaviy ingliz adabiyotining multikulturalizmi. *Bilim. Tushunish. Malaka. M.*, 2007 yil, 2-son. B.91-96
2. Tolkachev S.P. Rus va ingliz postkolonial adabiyotida gibrid tasvirlar. *Filologiya va madaniyat. Qozon*, 2017 yil, 2-son (48). 193-200-betlar
3. Likhacheva O.N., Bedenko D.E. Nolingvistik universitetda ingliz tilini o'qitishning samarali usullaridan foydalanish kelajakdagi muhandislarni muvaffaqiyatli ishga joylashtirish omili sifatida. To'plamda: *Yoshlar uchun professional navigatsiya. II Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to'plami. 2019. 59-63-betlar*
4. Lixacheva O.N. Nolingvistik universitetlar talabalarining chet tili darslarida diskursiv kompetentsiyasini shakllantirish va rivojlantirish masalasi. " *KubSTU ilmiy ishlari*" elektron tarmoq politematik jurnali. 2017. No 1. B. 97-104
5. Agata Kristi. *Yozuvlarning to'liq tarkibi. M., Slovo, 2018, 566 b.*
6. Joys J. *Uliss. M., Slovo. 2016 yil, 534 b.*
7. Merdok A. *Tarmoq ostida. M., 1989, 433 b.*
8. Strelnikov P.A. *Integratsiyalashgan ta'lim jarayonlari. Kasbiy ta'lim. 2018 yil. 1-son. B.8-26*
9. Faulz J. *Kollektor. M., Slovo, 2019, 452 b.*
10. Cronin A. *Yulduzlar pastga qaraydi. M., 1999, 366 b.*
11. Rouling J. *Garri Potter. M., 2017, 355 b.*
12. Khitarova, T.A. Allusions in I. Murdoch's novel «The Bell» / T.A. Khitarova // *Til rasm chizish tinchlik Qiymat ma'nolari. I.T. nomidagi Kuban davlat agrar universitetining 100 yilligiga bag'ishlangan maktab ichidagi va sirtqi ilmiy-amaliy konferentsiya materiallari to'plami. Trubilin va Chet tillari kafedrasining 90 yilligi, Krasnodar, 2022. – p. 36-40.*